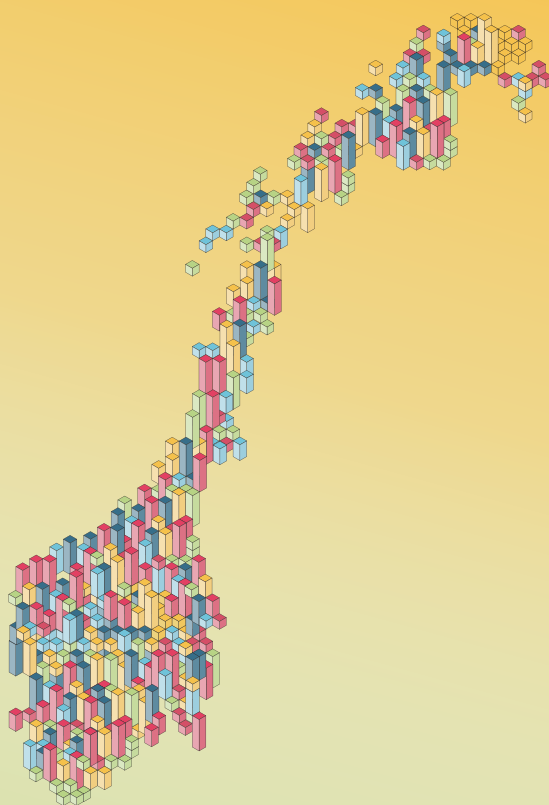

NOTAT

Funn fra kommuneundersøkelsen om barns medvirkning i barnevernstjenesten i kommunene

Norges institusjon for
menneskerettigheter

NIM-N-2023-002

Innholdsfortegnelse

1. INTRODUKSJON	3
2. RELEVANTE MENNESKERETTLIGE FORPLIKTELSER.....	4
3. FUNN FRA NIMS UNDERSØKELSE – MEDVIRKNING I BARNEVERNET	5

1. Introduksjon

NIM gjennomførte våren 2021 en spørreundersøkelse rettet mot noen utvalgte kommunale ledere. Formålet med undersøkelsen var å kartlegge den generelle kjennskapen til menneskerettighetene blant ledere med sentrale funksjoner i landets kommuner, og få innblikk i hvordan kommunen arbeider med menneskerettigheter. Undersøkelsen resulterte bl.a. i rapporten «[Kommuner og menneskerettigheter](#)».

Dette notatet presenterer funn som ikke ble tatt med i rapporten fra den samme undersøkelsen, knyttet til barns medvirkning i barnevernssaker.¹

---

¹ For en nærmere gjennomgang av hvordan dataene har blitt innhentet, se NIMs rapport *Kommuner og menneskerettigheter*, kap. 4.

2. Relevante menneskerettslige forpliktelser

Det følger av Grunnloven § 92 at «statens myndigheter» skal respektere og sikre menneskerettighetene. Både Stortinget, regjeringen, kommunale og fylkeskommunale myndigheter, andre forvaltningsorganer og domstolene omfattes.² Kommunene har med andre ord et selvstendig menneskerettsansvar. De må rette seg etter menneskerettighetene og annen norsk lovgivning.³

Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon artikkel 12 gir alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter rett til å gi uttrykk for disse synspunktene i alle forhold som berører dem selv. Bestemmelsen gir også rett til at synspunktene skal tillegges behørig vekt i samsvar med alder og modenhet. Rettigheten gjelder individuelle tiltak overfor det enkelte barn, eksempelvis tiltak i barnevernstjenesten. Artikkel 12 gir også rett til medvirkning på systemnivå, for eksempel i utformingen av planer, politikk og tiltak som berører barn. Det er ingen aldersgrense for når barnet skal høres, det sentrale er om barnet er i stand til å uttrykke en mening om spørsmålet.⁴

Barnets rett til medvirkning henger også nøye sammen med konvensjonens artikkel 3 om hensynet til barnets beste. Dersom man ikke vet hva barnet selv mener om en sak, vil man heller ikke kunne gi en riktig vurdering av hva som er til barnets beste.⁵ Barnekomiteen anbefalte også Norge i 2018 å gi jevnlig opplæring til relevante fagfolk i barns rett til medvirkning i avgjørelser som angår dem.⁶

De menneskerettslige forpliktelsene er nærmere presisert gjennom barnevernloven. Barnevernloven § 1-4 regulerer barnets rett til å medvirke i barnevernssaker. Barns rett til medvirkning gjelder i hele beslutningsprosessen og for alle forhold som vedrører barnet, ikke bare når det tas rettslige eller administrative avgjørelser.⁷

---

² HR 2022- 401-A (Tolga) avsn. 46 med videre henvisninger.

³ *Ibid.*

⁴ FNs barnekomité, General comment No. 12 (2009): The right of the child to be heard.

⁵ FNs barnekomité, General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration, avsn. 43.

⁶ FNs barnekomité, Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Norway, CRC/C/NOR/CO/5-6, avsn. 14(b).

⁷ Prop 133L (2020-2021) kap. 25.1. Til § 1-4 Barnets rett til medvirkning.

3. Funn fra NIMs undersøkelse – medvirkning i barnevernet

Spørsmålene om barns medvirkning ble sendt til barnevernsledere. Totalt var det 56 barnevernsledere som svarte på undersøkelsen. Det er funnene fra svarene til dette utvalget som danner grunnlaget for dette notatet.

Fordi utvalget er av begrenset størrelse, må man være varsom med å generalisere funnene som presenteres i dette notatet til barnevernsledere generelt. Funnene kan gi noen indikasjoner på hvordan det står til med barns medvirkning i barnevernstjenestene.⁸ Videre kunne en undersøkelse med et større og annerledes utvalg (for eksempel blant barn eller foreldre som er i kontakt med barnevernstjenesten), gi andre funn og perspektiver.

De aller fleste kommunene har gitt relevant opplæring/kursing til de ansatte

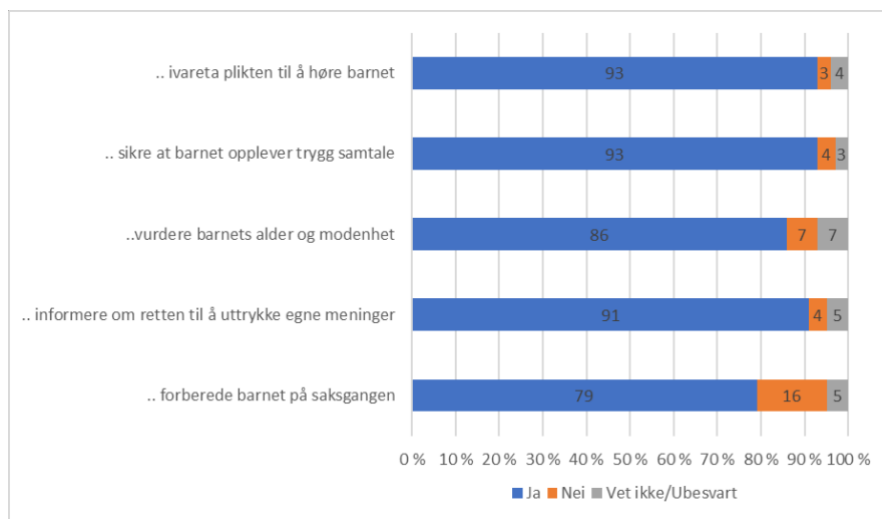
Barnevernslederne ble spurt om ansatte i barnevernstjenesten i løpet av de siste tre årene har deltatt på kurs eller fått opplæring i barns rett til medvirkning og informasjon. Dette bekreftes i de aller fleste tilfellene. Omtrent ni av ti har gjennomført slik kursing. De resterende svarer at ansatte ikke har deltatt på slik opplæring/kursing eller at de ikke vet. Situasjonen er om lag den samme uavhengig av kommunestørrelse, bortsett fra i de aller minste kommunene med færre enn 2000 innbyggere, der tre av ti avkrefter at ansatte har mottatt opplæring.

De aller fleste kommunene har utviklet rutiner/fremgangsmåter for medvirkning

Barnevernslederne ble bedt om å oppgi hvorvidt det er utviklet rutiner/fremgangsmåter for barnas egen deltakelse i saker som angår dem. Respondentene ble spurt om å spesifikt angi om det fantes rutiner/fremgangsmåter for å ivaretas barns rett til å bli hørt og medvirke. Figur 1 viser hvordan de 56 barnevernslederne besvarte spørsmålene om rutiner knyttet til de ulike aspekter av barns rett til medvirkning og retten til å bli hørt.

---

⁸ Spørsmålene ble også stilt og besvart før ny barnevernlov trådte i kraft 1. januar 2023. Retten til medvirkning i barnevernsloven før lovendringen var noe mindre presis utformet enn i den nye loven.

Figur 1: Hvorvidt det fins rutiner/fremgangsmåter for barns medvirking og retten til å bli hørt (prosent). Barnevernsledere. N=56.

Som figuren viser, finnes det rutiner i de aller fleste kommunene på alle disse områdene. På særlig to områder avkrefter imidlertid noen kommuner eksplisitt at de har rutiner, nemlig når det gjelder å forberede barna på saksgangen og i vurderingen av barnas alder og modenhet.

Når rutinene vurderes samlet, fremgår det at mellom seks og syv av ti kommuner oppfyller alle de fem kriteriene, mens to av ti har fire av fem av disse rutinene. Noen få kommuner har ingen rutiner på disse områdene. Det er de aller minste kommunene som er uten rutiner, samtidig som omfanget stiger med kommunestørrelsen – om enn ikke entydig.